

Euroopa Inimõiguste Kohtu tuleviku teemaline kõrgetasemeline konverents

Brightoni deklaratsioon

19. ja 20. aprillil 2012 Suurbritannia eesistumisel Brightonis toimunud Euroopa Nõukogu ministrite komitee kõrgetasemeline konverents (edaspidi: konverents) avaldab järgmist:

1. Konventsiooniosalised kinnitavad oma kõikumatut ja püsivat toetust inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile (edaspidi: konventsioon) ning pühendumust neile konventsiooniga pandud kohustuse täitmisele, et tagada oma jurisdiktsiooni all igauhele konventsioonis määratletud õigused ja vabadused.
2. Konventsiooniosalised kinnitavad taas oma toetust individuaalkaebuse Euroopa Inimõiguste Kohtusse (edaspidi: kohus) esitamise õigusele kui konventsioonis sätestatud õiguste ja vabaduste kaitsesüsteemi nurgakivile. Kohus on erakordses ulatuses panustanud inimõiguste kaitsesse Euroopas juba rohkem kui 50 aastat.
3. Konventsiooniosalised ja kohus jagavad vastutust konventsiooni tõhusa elluviimise eest, lähtudes subsidiaarsuse põhimõttest. Konventsioon võeti vastu muu hulgas riikide suveräänse võrdsuse põhimõttele toetudes. Konventsiooniosalised on kohustatud austama konventsiooniga tagatud õigusi ja vabadusi ning lahendama tõhusalt rikkumist puudutavad juhtumid riigi tasandil. Kohus on kaitsemeetmeks rikkumiste korral, mida ei ole riigi tasandil heastatud. Kui kohus tuvastab rikkumise, on konventsiooniosalised kohustatud kohtu lõplikku otsust täitma.
4. Samuti jagavad konventsiooniosalised ja kohus vastutust konventsioonimehhanismi elujõulisuse tagamise eest. Sel eesmärgil on konventsiooniosalised otsustanud teha koostööd kohtuga, toetudes ühtlasi ministrite komitee ja Euroopa Nõukogu parlamentaarse assamblee, samuti inimõiguste voliniku ning Euroopa Nõukogu muude institutsioonide ja kehandite olulisele tööle, ning tehes koostööd kodanikuühiskonna ja riiklike inimõiguste institutsioonidega.
5. Kõrgetasemeline konverents Interlakenis (edaspidi: Interlakeni konverents) märkis sügava murega oma 19. veebruari 2010. aasta deklaratsioonis, et kohtule esitatud kaebuste arvu ning läbi vaadatud kaebuste arvu vahe kasvab jätkuvalt; konverents leidis, et nimetatud olukord kahjustab konventsiooni ja selle järelevalvemehhanismi tõhusust ja usaldusväärsust ning kujutab endast ohtu Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika kvaliteedile ja järjepidevusele ning kohtu autoriteedile. Kõrgetasemeline konverents Izmiris (edaspidi: Izmiri konverents) väljendas oma 27. aprilli 2011. aasta deklaratsioonis heameelt Interlakeni konverentsi järel saavutatud konkreetsete edusammude üle. Konventsiooniosalised on väga tänulikud ministrite komitee eesistujariikidele Šveitsile ja Türgile nende konverentside korraldamise eest ning kõigile neile, kes aitasid kaasa tegevus- ja jätkukavade elluviimisele.

6. Senised protokoll nr 14 raames saavutatud tulemused on julgustavad, eriti kohtu võetud meetmed tõhususe suurendamiseks ja kohtus pooleli olevate selgelt vastuvõetamatute kaebuste arvuga tegelemiseks. Siiski on kohtu menetluses olevate potentsiaalselt põhjendatud kaebuste kasvav arv tõsiselt muret tekitav probleem. Konventsiooni ja kohtu praeguses olukorras peab jätkama Interlakeni ja Izmiri konverentsiga ette nähtud asjakohaste sammude täies ulatuses täideviimist ning protokolliga nr 14 kehtestatud võimalusi tuleb igakülselt rakendada. Vastavalt Izmiri konverentsil märgitule ei ole aga protokoll nr 14 üksi kestvaks ja kõikehõlmavaks lahenduseks probleemidele, mis konventsioonisüsteemi ees seisavad. Seetõttu on vaja võtta täiendavaid meetmeid, et tagada konventsioonisüsteemi jätkuv tõhusus ja suutlikkus kaitsta rohkem kui 800 miljoni inimese õigusi ja vabadusi Euroopas.

A. Konventsiooni rakendamine riigi tasandil

7. Konventsiooni täielikuks rakendamiseks riigi tasandil peavad konventsiooniosalised võtma tõhusaid meetmeid rikkumiste vältimiseks. Kõik seadused ja tegutemisviisid tuleb kehtestada ning kõik riigiametnikud peavad täitma oma kohustusi nii, et konventsiooni rakendataks igakülselt. Samuti peavad konventsiooniosalised tagama vahendid, mille abil saab nõuda hüvitist konventsiooni väidetavate rikkumiste eest. Riigisisised kohtud peavad arvestama konventsiooni ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat. Nimetatud vahendid koostöös vähendaksid konventsiooni rikkumisi. Samuti vähendaksid need kohtule esitatud põhjendatud kaebuste arvu, kergendades seeläbi kohtu töökoormust.
8. Euroopa Nõukogu täidab otsustavat rolli konventsiooni riigi tasandil rakendamise abistamises ja julgustamises osana oma laiaulatuslikumast tööst inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi vallas. Tehnilise abi osutamine konventsiooniosalisele esitatud palve alusel, kas siis Euroopa Nõukogu või kahepoolsetel teiste konventsiooniosaliste poolt, levitab head tava ning suurendab inimõiguste järgimist Euroopas. Ette nähtud tulemuste saavutamiseks peab Euroopa Nõukogu andma oma toetuse tõhusal viisil kooskõlas organisatsiooni üldisema tööga.
9. Seetõttu konverents:
  - a) kinnitab konventsiooniosaliste kindlat pühendumust oma esmatähtsa ülesande täitmisel konventsiooni rakendamiseks riigi tasandil;
  - b) julgustab tungivalt konventsiooniosalisi jätkuvalt arvestama täiel määral ministrite komitee soovitusi konventsiooni rakendamise kohta riigi tasandil seaduste, tegutemisviiside ja tavade väljatöötamisel konventsiooni täielikuks rakendamiseks;
  - c) väljendab eelkõige konventsiooniosaliste meelekindlust tagada konventsiooni tõhus rakendamine riigi tasandil, võttes selleks järgmisi konkreetseid meetmeid vajalikus ulatuses:
    - i) sõltumatu riikliku inimõiguste institutsiooni loomise kaalumise, kui seda ei ole juba tehtud;
    - ii) praktiliste meetmete rakendamine, et tagada tegutemisviiside ja õigusaktide täielik vastavus konventsioonile, sh andes riikide parlamentidele teavet valitsuse poolt esitatud esmase õiguse eelnõude konventsioonile vastavuse kohta;
    - iii) vajaduse korral uute riigisiseste õiguskaitsevahendite, mis võivad olla nii konkreetset valdkonda käsitlevad kui ka üldised, kasutuselevõtmise kaalumise konventsioonis sätestatud õiguste ja vabaduste väidetavate rikkumiste juhuks;

- iv) Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat silmas pidades riigi kohtutel konventsiooni asjakohaste põhimõtete arvesse võtmise võimaldamine ning selle julgustamine menetluste läbiviimisel ja otsuste tegemisel; ning eelkõige võimaldades kaebajatel riigisisese kohtumenetlusega vastavuses, kuid ilma asjatute takistusteta, juhtida riigisiseste kohtute tähelepanu konventsiooni asjakohastele sätetele ja kohtupraktikale;
  - v) riigiametnikele asjakohase teabe andmine konventsiooniga pandud kohustuste kohta; ja eelkõige kohtusüsteemis töötavate, õiguskaitsega seotud või isikult vabaduse võtmise eest vastutavate ametnike koolitamine, kuidas täita konventsiooniga pandud kohustusi;
  - vi) asjakohase teabe andmine ja koolituste läbiviimine konventsiooni teemal kohtunike, advokaatide ja prokuröride õppetöö, koolituse ja erialase arengu raames; ning
  - vii) võimalikele kaebajatele konventsiooni kohta teabe andmine, eriti selle kaitseala ulatuse ja piiride, kohtu pädevuse ning vastuvõetavuse kriteeriumite kohta;
- d) julgustab konventsiooniosalisi, kui nad ei ole seda juba teinud, võtma ette järgmist:
- i) tagama, et kohtu olulised otsused tõlgitakse või nendest tehakse kokkuvõtted riigikeeltesse, kui see on vajalik nende nõuetekohaseks arvesse võtmiseks;
  - ii) tõlkima riigikeeltesse kohtu praktilise juhendi vastuvõetavuse kriteeriumite kohta; ja
  - iii) kaaluma täiendavaid vabatahtlikke panuseid Euroopa Nõukogu inimõiguste programmidesse või Inimõiguste Sihtfondi (*Human Rights Trust Fund*);
- e) julgustab kõiki konventsiooniosalisi kasutama täielikult ära tehnilist abi ning vastastikusel palvel andma ja võtma vastu tehnilist abi avatud koostöö vaimus inimõiguste igakülgselt kaitsmiseks Euroopas;
- f) kutsub ministrite komiteed üles:
- i) kaaluma, kuidas saaks kõige paremini tagada, et palutud tehnilist abi osutatakse konventsiooniosalistele, kes seda enim vajavad;
  - ii) lisaks alapunktidele c(iii) ja (iv) ülal koostama juhendi riigisiseste õiguskaitsevahendite hea tava kohta; ja
  - iii) lisaks alapunktile c(v) ülal looma vahendid, mida konventsiooniosalised saaksid kasutada oma riigiametnike teavitamiseks riigile konventsiooniga pandud kohustustest;
- g) kutsub peasekretäri üles tegema konventsiooniosalistele ministrite komitee kaudu ettepanekuid praktiliste meetmete kohta, kuidas parendada:
- i) Euroopa Nõukogu tehnilise abi ja koostööprogrammide rakendamist;
  - ii) Euroopa Nõukogu erinevate tegurite kooskõla abi andmisel; ja
  - iii) igale konventsiooniosalisele kättesaadava asjakohase tehnilise abi suunamist kahepoolisel alusel, võttes arvesse kohtu konkreetseid otsuseid;
- h) palub kohtul tuua esile sisulised otsused, mida ta eriti soovib tõlkida riigikeeltesse; ja
- i) kordab Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu vahelise koostöö tähtsust, eriti selleks, et tagada ühiste programmide tõhus läbiviimine ja nende vastavate prioriteetide kooskõla antud valdkonnas.

B. Kohtu ja riigi ametiasutuste koostöömimine

10. Konventsiooniosalised on kohustatud tagama igapäevase oma pädevuse raames konventsioonis määratud õigused ja kohustused ning pakkuma tõhusat õiguskaitsevahendit riigivõimude ees igapäevase, kelle õigusi ja vabadusi rikutakse. Kohtul on autoriteet konventsiooni tõlgendamisel. Samuti on ta tagatiseks isikutele, kelle õigused ja vabadused ei ole riigi tasandil kaitstud.
11. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika näitab selgelt, et konventsiooniosalistel on kaalutusõigus konventsiooni kohaldamisel ja rakendamisel sõltuvalt kohtuasja asjaoludest ning asjassepuutuvatest õigustest ja vabadustest. Selles kajastub konventsioonisüsteemi subsidiaarsus, võrreldes inimõiguste kaitsmisega riigi tasandil, ning riigivõimude põhimõtteliselt parem positsioon, võrreldes rahvusvahelise kohtuga, kohalike vajaduste ja tingimuste hindamiseks. Kaalutusõigus käib käsikäs konventsioonisüsteemi aluse järelevalvega. Selles suhtes on kohtu ülesanne kontrollida, kas riigivõimu otsused on kooskõlas konventsiooniga, võttes nõuetekohaselt arvesse riigi kaalutusõigust.
12. Seetõttu konverents:
  - a) väljendab heameelt selle üle, et kohus on oma praktikas kujundanud välja subsidiaarsuse põhimõtte ja kaalutusõiguse, ning julgustab kohtu neid põhimõtteid oma otsustes esile tooma ja kohaldama;
  - b) järeldeb, et läbipaistvuse ja kättesaadavuse eesmärgil peab konventsiooni preambulas olema viide subsidiaarsuse põhimõttele ja kaalutusõiguse doktriinile, nagu see on Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas välja kujunenud, ja kutsub ministrite komiteed üles võtma vajalikud muutmisdokumendid vastu 2013. aasta lõpuks, meenutades samal ajal konventsiooniosaliste kohustust täita täielikult konventsioonis määratud õiguste ja vabaduste tagamise ülesannet;
  - c) väljendab heameelt avatud dialoogide üle kohtu ja konventsiooniosaliste vahel ning julgustab neid kui vahendit arusaamise kujundamiseks nende vastavatest rollidest ühise vastutuse kandmisel konventsiooni kohaldamise eest, sh eelkõige dialoogid kohtu ja:
    - i) konventsiooniosaliste kõrgeimate kohtute vahel;
    - ii) ministrite komitee vahel, sh seoses subsidiaarsuse põhimõttega ning Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika selguse ja järjepidevusega; ja
    - iii) konventsiooniosaliste kohtuesindajate ja õigusekspertide vahel, eelkõige menetluslikes küsimustes ja kohtureeglite muutmissetpanekute arutelude kaudu;
  - d) märgib, et kohtu ja riigi ametiasutuste omavahelist suhtlust saab tugevdada konventsiooni täiendamisega kohtu uue pädevuse näol – mille konventsiooniosalised saavad valikuliselt heaks kiita – anda taotluse alusel nõuandvaid arvamusi konventsiooni konkreetse kohtuasja kontekstis riigisisel tasandil tõlgendamiseks, piiramata arvamuste mittesiduvat olemust teiste konventsiooniosaliste jaoks; kutsub ministrite komiteed üles koostama vastavasisulist konventsiooni fakultatiivprotokolli eelnõu teksti 2013. aasta lõpuks ning lisaks kutsub ministrite komiteed üles seejärel otsustama selle vastuvõtmise üle; ja
  - e) meenutab, et Izmiri konverents kutsus ministrite komiteed üles kaalutlema täiendavalt kohtureeglite 39. reeglis sätestatud esialgse õiguskaitse meetmete küsimust ja kutsub ministrite komiteed üles hindama nii seda, kas esialgse õiguskaitse meetmete arv on langenud, kui ka seda, kas kaebustega, milles esialgne õiguskaitse on määratud, tegeletakse nüüd kiiresti, ning tegema ettepanekuid vajalikeks toiminguteks.

C. Kohtule esitatavad kaebused

13. Individuaalkaebuse esitamise õigus on konventsioonisüsteemi nurgakivi. Õigus esitada kohtule kaebus peab olema praktiliselt realiseeritav ja konventsiooniosalised on kohustatud tagama, et nad ei takista mis tahes viisil nimetatud õiguse tõhusat kasutamist.
14. Konventsiooni artiklis 35 sätestatud vastuvõetavuse kriteeriumid määravad kindlaks, milliseid esitatud kaebusi peab kohus lahendama sisuliselt. Need kriteeriumid peavad andma kohtule praktilised vahendid tagamaks, et ta suudab keskenduda kohtuasjadele, milles rikkumise põhimõttelisus või tähtsus õigustab selle üle otsustamist. Kaebuste vastuvõetavuse üle otsustamine on kohtu ülesanne. Seejuures on oluline, et kohus jätkaks vastuvõetavuse kriteeriumite ranget ja järjepidevat kohaldamist, et taastada usaldus konventsioonisüsteemi vastu ja tagada, et kohtu töökoormus asjatult ei suureneks.
15. Seetõttu konverents:
  - a) avaldab heameelt kohtu ettepaneku üle lühendada tähtaega, mille jooksul vastavalt konventsiooni artikli 35 lõikele 1 peab esitama kohtule kaebuse; leiab, et neljakuuline tähtaeg on sobiv ning kutsub ministrite komiteed üles võtma vajalik muutmisdokument vastu 2013. aasta lõpuks;
  - b) avaldab heameelt kohtu poolt kavandatud konventsiooni artikli 35 lõikes 1 sätestatud tähtaja rangema kohaldamise üle ja kordab, kui tähtis on kohtu poolt kõikide vastuvõetavuse kriteeriumide täielik, järjepidev ja ettenähtav kohaldamine, sh oma pädevuse ulatust puudutavate reeglite kohaldamine, et tagada tõhus õigusemõistmine ning kaitsta kohtu ja riigi ametiasutuste vastavaid rolle;
  - c) järeldeb, et konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti b peab muutma, jättes välja sõnad „sellel alusel ei või jätta läbi vaatamata ühtki asja, mida riigisisene kohus ei ole nõuetekohaselt läbi vaadanud“ ning kutsub ministrite komiteed üles võtma vastu vajaliku muutmisdokumendi 2013. aasta lõpuks;
  - d) kinnitab, et kaebust tuleb pidada selgelt põhjendamatuks artikli 35 lõike 3 punkti a tähenduses muu hulgas osas, milles kohus leiab, et kaebus sisaldab küsimust, mille riigisisene kohus on nõuetekohaselt läbi vaadanud, kohaldades konventsiooniga tagatud õigusi Euroopa Inimõiguste Kohtu väljakujunenud praktika, sealhulgas vajadusel kaalutusõiguse valguses, kui kohus ei leia, et kaebus sisaldab tõsist küsimust, mis mõjutab konventsiooni tõlgendamist või kohaldamist; julgustab kohut arvestama vajadust kujundada range ja järjepidev lähenemine selliste kaebuste vastuvõetamatuks tunnistamisele, selgitades selles osas oma praktikast vastavalt vajadusele;
  - e) avaldab heameelt suurenenud teabehulga üle, mida kohus jagab kaebajatele kohtumenetluse kohta, eelkõige vastuvõetavuse kriteeriumide kohta;
  - f) kutsub kohut üles kehtestama kohtureeglites konkreetse sätte, mille kohaselt tehtaks vastustajariigi palvel kaebuse vastuvõetavuse kohta eraldi otsus, kui eksisteerib eriline huvi kohtu otsuse vastu asjas küsimuse all oleva riigisisese õiguskaitsevahendi tõhususe kohta; ja
  - g) kutsub kohut üles kujundama oma praktikast seoses riigisiseste õiguskaitsevahendite ammendamisega selliselt, et kaebajalt nõutaks konventsiooniga tagatud õiguste või samaväärse riigisisese õigussätte väidetava rikkumise tõstatamist riigi kohtutes, kui riigisisene õiguskaitsevahend oli olemas, võimaldades seeläbi riigi kohtutel kohaldada konventsiooni Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika valguses.

D. Kaebuste menetlemine

16. Kohtule igal aastal esitatud kaebuste arv on alates 2004. aastast kahekordistunud. Väga suur arv kaebusi on praegu menetluses kohtu kõikides esmastes kohtulikes formatsioonides. Paljud kaebajad, sh potentsiaalselt põhjendatud kaebustega, peavad ootama vastust aastaid.
17. Individuaalkaebuse esitamise õiguse tähtsust arvestades peab kohus suutma läbi vaadata vastuvõetamatuid kaebusi nii tõhusalt kui võimalik ning viisil, mis avaldab ressursidele kõige vähem mõju. Kohus on juba astunud olulisi samme selle saavutamiseks protokoll nr 14 raames ning seda tuleb tunnustada.
18. Korduvate kaebuste põhjuseks on enamasti süstemaatilised või struktuurilised probleemid riigi tasandil. Selliste probleemide ja sellest tõusetuvate rikkumiste lahendamise tagamine kohtu otsuste tõhusa täideviimise osana on ministrite komitee järelevalve all konventsiooniosaliste ülesanne.
19. Kohtu kodades menetluses olevate juhtumite kasvav arv tekitab samuti tõsist muret. Kohus peab suutma keskenduda oma tähelepanu potentsiaalselt põhjendatud uutele rikkumistele.
20. Seetõttu konverents:
  - a) avaldab heameelt kohtu poolt juba tehtud edusammude üle kaebuste menetlemisel, eelkõige alljärgneva vastuvõtmises:
    - i) prioriteetide poliitika, mis on aidanud kohtul keskenduda kõige tähtsamatele ja tõsisematele juhtumitele; ja
    - ii) töömeetodid, mis kiirendavad eriti vastuvõetamatute ja korduvate kohtuasjade menetlusi, säilitades samal ajal asjakohase kohtuliku vastutuse;
  - b) paneb tänulikult tähele kohtu hinnangut, et kohus suudab siiani läbi vaatamata selgelt vastuvõetamatud kaebused läbi vaadata 2015. aastaks; tunnustab kohtu palvet riigisiseste kohtunike ja kõrgetasemeliste sõltumatute juristide edasiseks lähetamiseks oma kantseelisse eespool nimetatute saavutamiseks; ja julgustab konventsiooniosalisi korraldama vastavaid lähetusi ka edaspidi;
  - c) väljendab jätkuvat muret kohtu menetluses olevate korduvate kaebuste arvu üle; avaldab heameelt, et kohus kasutab jätkuvalt tulevikku suunatud meetmeid, eriti piloototsuseid, et vaadata läbi korduvaid rikkumisi sisaldavad kaebused tõhusal viisil; ning julgustab konventsiooniosalisi, ministrite komiteed ja kohut tegema koostööd, et leida viise, kuidas tegeleda suure arvu kaebustega, mis tõusetuvad kohtu poolt tuvastatud süstemaatilistest probleemidest, arvestades erinevaid esitatud ideid, sh nende õiguslikke, praktilisi ja finantsilisi järelemeid, ning võttes arvesse kõigi konventsiooniosaliste võrdse kohtlemise põhimõtet;
  - d) kutsub ministrite komiteed üles piloototsuste menetluse alusel kaaluma sellise menetluse otstarbekust ja laadi, millega kohus saaks registreerida ja lahendada väikese arvu kaebusi sama vastustajariigi vastu esitatud sama rikkumist väitvate kaebuste grupist ning mille lahendus oleks kohaldatav tervele grupile;

- e) märgib, et selleks, et kohus saaks lahendada oma kodade menetluses olevad kaebused mõistliku aja jooksul, võib tulevikus olla vajalik määrata kohtusse tööle täiendavalt kohtunikke; märgib lisaks, et võib olla vajalik määrata nendele kohtunikele praegustest teistsugune ametiaeg ja/või erinevad ülesanded; kutsub ministrite komiteed üles 2013. aasta lõpuks otsustama, kas muuta konventsiooni, et ministrite komiteel oleks võimalik ühehäälselt otsusega nimetada ametisse vastavad kohtunikud kohtult saadud informatsiooni alusel;
- f) kutsub kohut üles konsulteerima konventsiooniosalistega, kui ta kaalub konventsiooni artikli 28 lõike 1 tähenduses väljakujunenud kohtupraktika mõiste laiemat tõlgendust, mille kohaselt oleks võimalik lahendada rohkem kohtuasju komitee menetluse raames, ilma piiramata kohtuasja asjaolude nõuetekohast uurimist ja teise konventsiooniosalise vastu tehtud otsuste mittedivulge olemust;
- g) kutsub kohut üles, konsulteerides konventsiooniosaliste, kodanikuühiskonna ja riiklike inimõiguste institutsioonidega, otsustama, kas:
  - i) pilootprojekti kogemus toetab täiendavate meetmete võtmist kaebuste elektroonilise esitamise hõlbustamiseks ja sellest tulenevalt lihtsustab kohtuasjade edastamise korda, samal ajal tagades, et kaebusi võetakse jätkuvalt vastu kaebajatelt, kellel ei ole võimalik esitada kaebust elektrooniliselt;
  - ii) on võimalik täiustada kohtule esitatava kaebuse vormi, et muuta kaebuste esitamine ja käsitlemine tõhusamaks;
  - iii) on võimalik teha Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendid ja otsused menetlusosalistele kättesaadavaks veidi enne nende avalikustamist; ja
  - iv) on võimalik esitada koja ja suurkoja menetluses olevates asjades õiglase hüvitise, sealhulgas kohtukulu nõuded ja seisukohad nende kohta varasemas menetlusetapis;
- h) kujutab ette, et nende meetmete igakülgne rakendamine asjakohaste vahenditega võimaldab kohtul põhimõtteliselt ühe aasta jooksul otsustada, kas edastada kohtuasi, ja seejärel teha kõikides edastatud kohtuasjades vastuvõetavuse või sisuline otsus kahe aasta jooksul pärast edastamist;
- i) väljendab konventsiooniosaliste pühendumust teha koostööd kohtuga nimetatud tulemuste saavutamiseks; ja
- j) kutsub ministrite komiteed üles kohtuga konsulteerides ette nägema, kuidas ta teeb 2015. aastaks kindlaks, kas need meetmed on osutunud piisavateks, et võimaldada kohtul edukalt saada hakkama oma töökoormusega või kas peab võtma täiendavaid meetmeid.

E. Kohtunikud ja kohtupraktika

21. Kohtu autoriteet ja usaldusväärsus sõltuvad suures osas kohtunike professionaalsusest ja nende tehtavate otsuste kvaliteedist.
22. Kohtusse valitud kohtunike võimekus sõltub parlamentaarsele assambleele esitatud kandidaatide professionaalsusest. Seetõttu on kohtu jätkuva edu jaoks põhimõttelise tähtsusega konventsiooniosaliste roll kõrge kvalifikatsiooniga kandidaatide esitamisel, nagu ka Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikele hindamatut tuge pakkuva professionaalse kantslei olemasolu, kuhu on valitud õiguslase võimekuse ning riigisisese õiguse ja kohtupraktika alaste teadmistega juristid.

23. Kohtuotsused peavad olema selged ja järjepidevad. See edendab õiguskindlust. See aitab riigi kohtutel kohaldada konventsiooni täpsemini ning võimalikel kaebajatel hinnata, kas nende kaebus on põhjendatud. Selgus ja järjepidevus on eriti olulised siis, kui kohus käsitleb üldpõhimõtteid puudutavaid küsimusi. Järjepidevus konventsiooni kohaldamisel ei nõua, et konventsiooniosalised rakendaksid konventsiooni ühetaoliselt. Kohus on viidanud, et plaanib kohtureeglite muudatust, mis kohustaks koda loovutama oma volitused, kui ta kavatseb kalduda kõrvale väljakujunenud kohtupraktikast.
24. Stabiilne kohtunikud edendab kohtu järjepidevust. Seetõttu ei ole põhimõtteliselt soovitatav, et mis tahes kohtunik on ametis lühemat aega kui konventsioonis ette nähtud ametiaeg.
25. Seetõttu konverents:
- avaldatakse heameelt selle üle, et ministrite komitee võttis vastu Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikekandidaatide valimise juhised ja julgustab konventsiooniosalisi neid rakendama;
  - avaldatakse heameelt Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikekandidaatide valimise nõuandva ekspertkomisjoni loomise üle; märgib, et ministrite komitee on otsustanud vaadata läbi nõuandva komisjoni toimimine pärast esimest kolme aastat; kutsub parlamentaarset assambleed ja ministrite komiteed üles arutlema, kuidas saaks kohtunike valimise korda veelgi täiustada;
  - avaldatakse heameelt sammude üle, mida kohus astub oma otsuste kõrge kvaliteedi säilitamiseks ja edendamiseks ning eelkõige selleks, et tagada otsuste selguse ja järjepidevuse suurenemine; avaldatakse heameelt kohtu kauaaegse seisukoha üle, mille järgi asjaolu, et kohus ei tohi ilma kaalukate põhjusteta kalduda kõrvale oma eelnevates lahendites loodud pretsedentidest teenib õiguskindluse, ettenähtavuse ja õigusliku võrdsuse huve; ning eelkõige kutsub kohut üles arvestama järjepidevuse tähtsust, kui otsused puudutavad sama küsimust, et nende kumulatiivne mõju jätaaks konventsiooniosalistele asjakohase kaalutusõiguse;
  - suurkoja poolt kohtupraktika järjepidevuse saavutamises täidetava keske rolli tõttu tuleb konventsiooni artiklit 30 muuta, jättes välja sõnad „kui ükski kohtuasja pooltest ei ole selle vastu“; kutsub ministrite komiteed üles võtma 2013. aasta lõpuks vastu vajaliku muutmisdokumendi ja kaaluma täiendavate muudatuste vajadust; ning julgustab konventsiooniosalisi kuni vastava muutmisdokumendi jõustumiseni mitte esitama vastuväiteid kojapoolsetele asja üleandmise ettepanekutele;
  - kutsub kohut üles kaaluma, kas suurkoja koosseisu tugevdaks iga osakonna aseesimeeste *ex officio* kaasamine; ja
  - teeb järelduse, et konventsiooni artikli 23 lõiget 2 peab muutma, et asendada kohtunike vanusepiirang nõudega, mille järgi kohtunikud ei tohi olla üle 65-aastased ajal, mil nende ametiaeg algab ning kutsub ministrite komiteed üles võtma vajaliku muutmisdokumendi vastu 2013. aasta lõpuks.

F. Kohtuotsuste täitmine

26. Iga konventsiooniosaline on kohustunud järgima kohtu lõplikke otsuseid mis tahes kohtuasjas, milles nad on menetlusosalised. Järelevalve teostamise kaudu tagab ministrite komitee, et kohtu otsused täidetakse asjakohasel viisil, sh üldmeetmete võtmisega laiemate süstemaatiliste probleemide lahendamiseks.

27. Seetõttu peab ministrite komitee tõhusalt ja õiglaselt kaaluma, kas konventsiooniosalise võetud meetmed on rikkumise lahendanud. Ministrite komitee peab suutma võtta tõhusaid meetmeid konventsiooniosalise suhtes, kes ei täida konventsiooni artiklis 46 sätestatud kohustusi. Ministrite komitee peab pöörama erilist tähelepanu rikkumistele, mis toovad esile süstemaatilise probleemi riigi tasandil, ja peab tagama, et konventsiooniosalised rakendavad piloototsuseid kiiresti ja tõhusalt.
28. Ministrite komitee teostab järelevalvet üha suurema arvu kohtuotsuste täitmise üle. Võib arvata, et samal ajal, kui kohus töötab läbi potentsiaalselt põhjendatud pooleliolevaid kaebusi, suureneb ministrite komitee töökoormus veelgi.
29. Seetõttu konverents:
- a) julgustab konventsiooniosalisi:
    - i) töötama välja riigisiseseid vahendeid ja mehhanisme, et tagada Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste kiire täitmine, sh ministrite komitee soovitusel Rec(2008)2 rakendamise kaudu, ning jagama sellekohaseid häid tavasid;
    - ii) tegema otsuste täitmise tegevusplaanid avalikuks nii laialdaselt kui võimalik, sh võimaluse korral riigikeeltes avaldamise kaudu; ja
    - iii) hõlbustama riigi parlamentide tähtsat rolli võetud meetmete rakendamise tõhususe kontrollimisel;
  - b) kordab Interlaki ja Izmiri konverentsi üleskutset ministrite komiteele igakülselt rakendada subsidiaarsuse põhimõtet, mille järgi konventsiooniosalised võivad valida, kuidas nad oma konventsioonijärgseid kohustusi täidavad;
  - c) kutsub ministrite komiteed üles jätkuvalt kaaluma, kuidas oma menetlusi täiustada, et tagada tõhus järelevalve kohtuotsuste täitmise üle, eelkõige:
    - i) strateegiliste ja süstemaatiliste probleemide struktureerituma kaalumise kaudu oma kohtumistel; ja
    - ii) oma kohtumistest avalikkuse ulatuslikuma teavitamise kaudu;
  - d) kutsub ministrite komiteed üles kaaluma, kas peab võtma tõhusamaid meetmeid konventsiooniosaliste suhtes, kes ei täida Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid õigeaegselt; ja
  - e) avaldab heameelt parlamentaarse assamblee korrapäraste aruannete ja debattide üle kohtuotsuste täitmise teemal.

G. Konventsioonisüsteemi ja kohtu kaugem tulevik

30. Käesolev deklaratsioon käsitleb vahetult kohtu ees olevaid küsimusi. Kuid samuti on oluline kaitsta konventsioonisüsteemi tõhusust tulevikus. Selleks on vaja meetodit eesseisvate väljakutsete prognoosimiseks ja konventsiooni tulevikukontseptsiooni väljatöötamiseks, et tulevikus tehtaks otsuseid õigeaegselt ja järjepidevalt.

31. Selle protsessi osana võib olla vajalik hinnata kohtu põhimõttelist rolli ja olemust. Kaugema tuleviku kontseptsioon peab tagama kohtu võtmerolli elujõulisuse inimõiguste kaitsmisel ja edendamisel Euroopas. Individuaalkaebuse esitamise õigus jääb konventsioonisüsteemi nurgakiviks. Tulevased reformid peavad suurendama konventsioonisüsteemi võimekust käsitleda tõsiseid rikkumisi viivitamata ja tõhusalt.
32. Konventsiooni tõhus rakendamine riigi tasandil lubab kohtul täita pikas perspektiivis rohkem koondatud ja sihtmärgistatud rolli. Konventsioonisüsteem peab pakkuma riikidele tuge nende esmatähtsa ülesande täitmisel konventsiooni rakendamiseks riigi tasandil.
33. Vastuseks tõhusamale rakendamisele riigi tasandil peab kohus olema võimeline keskendama oma jõupingutused tõsistele või laiaulatuslikele rikkumistele, süstemaatilistele ja struktuurilistele probleemidele ning konventsiooni olulistele tõlgendamis- ja kohaldamisküsimustele ning peaks seega ise heastama vähem rikkumisi ja sellest tulenevalt tegema vähem otsuseid.
34. Interlakeni konverents palus ministrite komiteel hinnata aastatel 2012 kuni 2015, kui palju protokoll nr 14 ja Interlakeni tegevuskava rakendamine on kohtu olukorda parandanud. Konverents sätestas, et selle hinnangu alusel peab ministrite komitee enne 2015. aasta lõppu otsustama, kas on vaja edasisi meetmeid. Lisaks sätestas konverents, et enne 2019. aasta lõppu peab ministrite komitee otsustama, kas võetud meetmed on olnud piisavad, et tagada konventsiooni kontrollimehhanismi jätkusuutlik toimimine, või on vaja põhjalikumaid muudatusi.
35. Seetõttu konverents:
  - a) avaldab heameelt arutelu üle kohtu kaugema tuleviku teemal, mis algas Interlakeni konverentsil ja jätkus Izmiri konverentsil ning avaldab heameelt mitteametliku Wilton Park'i konverentsi panuse üle sellesse arutellu;
  - b) kutsub ministrite komiteed üles määrama 2012. aasta lõpuks kindlaks protsessi, mille abil viia ellu oma volitused käesoleva deklaratsiooni ning Interlakeni ja Izmiri konverentsil vastu võetud deklaratsioonide alusel;
  - c) kutsub ministrite komiteed üles Interlakeni ja Izmiri konverentsil vastu võetud deklaratsioonides sätestatud volituste elluviimise kontekstis kaaluma konventsioonisüsteemi tulevikku, hõlmates konventsiooniga tagatud õiguste ja vabadustega seotud tulevasi väljakutseid ning viisi, kuidas kohus saab kõige paremini täita oma kaksikrolli: isikute, kelle õigused ja vabadused ei ole riigi tasandil kaitstud, tagatisena ning konventsiooni autoriteetse tõlgendajana;
  - d) teeb ettepaneku, et ministrite komitee täidaks selle ülesande olemasolevate struktuuride raames, tagades samal ajal vastavalt vajadusele väliseksperptide osalemise ja nõuanded laiaulatuslike eriteadmiste kindlustamiseks, et aidata kaasa võimalikult kõikehõlmava probleemide ja võimalike lahenduste analüüsi koostamisele;
  - e) näeb ette, et ministrite komitee viib käesoleva ülesande osana läbi kõikehõlmava kohtu tulevase rolli ja funktsiooni võimalike valikute analüüsi: sh analüüsi selle kohta, kuidas saab säilitada konventsioonisüsteemi põhimõtteliselt praegusel kujul, ja arutelu konventsioonisüsteemi põhjalike muudatuste üle, mis puudutab kaebuste lahendamist, eesmärgiga vähendada kohtuasjade arvu, millega kohus peab tegelema.

- f) Lisaks kutsub konventsiooniosalisi üles, sh ministrite komitee kaudu, algatama laiaulatusliku uuringu:
  - i) kohtuotsuste täitmise järelevalve korra ja ministrite komitee rolli kohta selles; ja
  - ii) kaebajatele õiglase hüvitise mõistmise kohta konventsiooni artikli 41 alusel; ning
- g) esimese sammuna kutsub ministrite komiteed üles esitama vahekokkuvõtte nendest küsimustest 2015. aasta lõpuks.

H. Üld- ja lõppsätted

- 36. Euroopa Liidu ühinemine konventsiooniga edendab inimõiguste järjepidevat kohaldamist Euroopas. Seetõttu täheldab konverents heakskiitvalt, et liitumislepingu eelnõu ettevalmistamisel on tehtud edusamme ning kutsub üles lõpetama nimetatud tööd kiiresti ja edukalt.
- 37. Samuti märgib konverents hea meelega, et Interlakeni ja Izmiri konverentsil antud volituste alusel jätkub arutelu, kas on võimalik viia sisse konventsiooni muutmise lihtsustatud kord konventsiooni teatavate organisatsioonilisi küsimusi puudutavate sätete muutmiseks, kas kohtu põhikirja või uue sätte abil konventsioonis, ning kutsub üles lõpetama nimetatud tööd kiiresti ja edukalt, võttes täielikult arvesse konventsiooniosaliste põhiseaduslikke kordasid.
- 38. Kui käesoleva deklaratsiooni jõustamist puudutavad otsused mõjutavad Euroopa Nõukogu finantsiliselt, siis kutsub konverents kohut ja ministrite komiteed üles määrama need kulud kindlaks nii kiiresti kui võimalik, võttes arvesse Euroopa Nõukogu eelarvelisi põhimõtteid ja eelarvelise hoolsuse vajadust.
- 39. Konverents:
  - a) palub eesistujariigil Suurbritannial edastada käesoleva konverentsi deklaratsioon ja muud seonduvad menetlusdokumendid ministrite komiteele;
  - b) kutsub konventsiooniosalisi, ministrite komiteed, Euroopa Inimõiguste Kohut ja Euroopa Nõukogu peasekretäri üles käesolevat deklaratsiooni igakülgsest täitma; ja
  - c) palub järgmistel ministrite komitee eesistujatel tagada kohtureformi ja konventsiooni rakendamise jätkumine tulevikus.